

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU18

Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionsyrkandet.

I skrivelsen redogör regeringen för sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten om statens användning och anskaffning av kontorslokaler och sina åtgärder med anledning av iakttagelserna.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Skrivelse 2025/26:65 Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av
 kontorslokaler5

 Utskottets ställningstagande.....7

Särskilt yttrande.....9

 Skrivelsen (S)9

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag.....10

 Skrivelsen.....10

 Följdmotionen10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skrivelsen

Riksdagen avslår motion

2025/26:3889 av Lorena Delgado Varas och Daniel Riazat (båda -) och
lägger skrivelse 2025/26:65 till handlingarna.

Stockholm den 26 februari 2026

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Hans Eklind (KD), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S), Adam Reuterskiöld (M), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anders Karlsson (C).

Redogörelse för ärendet

Den 11 juni 2025 överlämnade riksdagen (talmannen) Riksrevisionens rapport Kotsam kvadratjakt – statens användning och anskaffning av kontorslokaler (RiR 2025:17) till regeringen, i enlighet med 9 kap. 10 § sista stycket riksdagsordningen (RO). Den 2 december 2025 återkom regeringen till riksdagen med skrivelse 2025/26:65 Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse och ett yrkande i en följdmotion.

Vid utskottets sammanträde den 18 september 2025 informerade riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg med medarbetare om Riksrevisionens rapport.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionsyrkandet.

Jämför det särskilda yttrandet (S).

Skrivelsen

Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionen har granskat om statens kontorsförsörjning är effektiv. I granskningen uppskattas att statens samlade kontorskostnader uppgår till 10–15 miljarder kronor årligen.

Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att även om myndigheternas kontorsareor har minskat något under de senaste tio åren, går anpassningen långsamt och beläggningsgraden är låg. Distansarbete har skapat utrymme för att effektivisera kontorsanvändningen. Inte heller har myndigheterna ändrat sina kontorslägen i någon betydande omfattning under de senaste åren, trots att t.ex. hyrorna nära centralstationen i Stockholm i genomsnitt är mer än dubbelt så höga som hyrorna i andra stora städer och i förorter till Stockholm. Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens användning och anskaffning av lokaler kan bli mer effektiv och att det krävs en tydligare styrning för att uppnå riksdagens mål om myndigheternas lokalisering. Det finns stor effektiviseringspotential i minskade kontorsareor, lokalisering till mindre centrala lägen och ökad samverkan mellan myndigheterna. Riksrevisionen anser att det vore olämpligt att sänka kostnaderna genom att tillåta längre hyreskontrakt så länge behovet av att minska kontorsarean kvarstår. Enligt Riksrevisionen har många myndigheter en oklar bild av hur budgetstyrningen fungerar vilket resulterar i en ineffektiv resursallokering.

Riksrevisionen lämnar tre rekommendationer till regeringen, bl.a. att tydliggöra riktlinjer för kontorsarea och kontorens läge på orten.

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och delar Riksrevisionens bedömning att statens användning och anskaffning av lokaler kan bli mer effektiv. Statliga myndigheter har ett helhetsansvar för sin lokalförsörjning, och den statliga lokalförsörjningen ska vara så effektiv som möjligt. Regeringens målsättning är att fortsätta effektiviseringsarbetet när det gäller

lokalförsörjning och minska lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna för statens verksamhet (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:FiU2, rskr. 2016/17:123).

Regeringen konstaterar, i likhet med Riksrevisionen, att myndigheternas anpassning mot mindre kontor har gått långsamt, att distansarbetet och den ökande digitaliseringen har skapat nya behov som ställer andra krav på kontorens dimensionering och utformning än tidigare och att den låga beläggningsgraden tyder på att resurser skulle kunna användas mer effektivt för att utveckla mer ändamålsenliga kontor och samtidigt minska statens kostnader. I likhet med Riksrevisionen anser regeringen att det behövs en tydligare styrning av, och ett bättre stöd för, myndigheternas arbete med användning och anskaffning av lokaler. Samtidigt anser regeringen att myndigheternas fristående ställning och långtgående befogenheter att besluta om hur de egna uppgifterna ska lösas är en viktig komponent i den svenska förvaltningsmodellen. Enligt regeringen har myndighetens ledning bäst förutsättningar att bestämma över myndighetens anskaffning och användning av lokaler. Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att det behövs tydligare styrning av och ett bättre stöd för myndigheterna för att åstadkomma ytterligare förflyttning från centrala lägen i Stockholm och att det kan innebära en besparingspotential. Regeringen instämmer också i Riksrevisionens bedömning att det inte är lämpligt att tillåta längre hyreskontrakt så länge det finns behov av att minska myndigheternas kontorsareor.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att hyreskostnaden har eller kan ha stor betydelse för myndigheternas beslut om kontorslokaler. Fler aktiva beslut om tilldelning av anslag för myndigheternas verksamhet riskerar däremot enligt regeringen att leda till minskad förutsebarhet för myndigheterna och till kortsiktiga beslut inom lokalförsörjningen på bekostnad av vad som bedöms vara ändamålsenligt på längre sikt. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det finns behov av att myndigheter i större utsträckning samverkar i fråga om anskaffning och användning av lokaler i syfte att minska kostnaderna för staten som helhet. Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att en gemensam hantering av osäkerheten när det gäller framtida lokalbehov kan ge stabilare planeringsförutsättningar och minska myndigheternas behov av överkapacitet.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta arbetet för en mer effektiv anskaffning och användning av lokaler. Mot bakgrund av slutsatserna i Ekonomistyrningsverkets rapport Förbättrad uppföljning av statens lokalanvändning (ESV 2025:20) och det behov av ytterligare stöd för myndigheternas arbete som aktualiseras i Riksrevisionens rapport har Regeringskansliet remitterat en promemoria om en effektivare och mer ändamålsenlig anskaffning och användning av lokaler med förslag till ändringar i förordningen om statliga myndigheters lokalförsörjning

(Fi2025/02168). Remisstiden går ut den 27 februari 2026. I promemorian föreslås bl.a. att förutsättningarna för myndigheter att samverka kring lokaler förtydligas och att det ska införas krav på myndigheter att i planeringen för sin lokalförsörjning beakta möjligheten till samverkan eller samlokalisering. Utöver förtydliganden om myndigheters förutsättningar att samverka när de planerar för sin lokalförsörjning avser regeringen för närvarande inte att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Riksrevisionens förslag om ytterligare samverkan mellan myndigheter. Regeringen konstaterar att resurssamverkan redan är möjlig med stöd av bestämmelser i bl.a. myndighetsförordningen. Regeringen följer löpande vilka behov som finns av förvaltningsgemensamma lösningar i den offentliga förvaltningen, och hur styrningen vid behov kan utformas för att underlätta och möjliggöra sådana lösningar (prop. 2025/26:1 utg.omr. 2 avsnitt 4).

Regeringen bedömer att en effektivare användning och anskaffning av lokaler kan innebära att resurser frigörs till förmån för myndigheters kärnuppgifter. Riksrevisionens granskning utgör därför ytterligare ett viktigt underlag för regeringen i arbetet med att öka fokus på myndigheternas kärnuppgifter. I budgetpropositionen för 2026 uttalade regeringen att den avser att ge Statskontoret i uppdrag att definiera och kartlägga myndigheters administrativa kostnader och redovisa dessa i förhållande till kostnaderna för myndigheternas kärnuppgifter (prop. 2025/26:1 utg.omr. 2 avsnitt 4).

Regeringen bedömer att myndigheternas och regeringens kontinuerliga arbete med att öka effektiviteten i statsförvaltningen samt det arbete som för närvarande pågår inom Regeringskansliet som redovisas i skrivelsen kommer att skapa goda förutsättningar för en mer kostnadseffektiv anskaffning och användning av lokaler i staten.

Motionen

I motion 2025/26:3889 av Lorena Delgado Varas och Daniel Riazat (båda -) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör få i uppdrag att genomföra samtliga rekommendationer i Riksrevisionens rapport. Motionärerna konstaterar att regeringen, genom att i sin svarsskrivelse endast hänvisa till ett kontinuerligt arbete med att öka effektiviteten i statsförvaltningen och ett arbete med förslag till förordningsändringar inte tar till sig någon av Riksrevisionens rekommendationer. Motionärerna som vill att statliga myndigheter i första hand hyr statliga objekt och i sista hand privata, noterar att den aspekten saknas i Riksrevisionens rapport liksom i regeringens svarsskrivelse.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen anser att det är viktigt att fortsätta arbetet för en mer effektiv anskaffning och användning av kontorslokaler i staten. Utskottet instämmer med regeringen i att myndigheternas och regeringens

kontinuerliga arbete med att öka effektiviteten i statsförvaltningen ger goda förutsättningar för en mer kostnadseffektiv anskaffning och användning av kontorslokaler i staten. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionsyrkandet bör avslås.

Särskilt yttrande

Skrivelsen (S)

Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Peder Björk (S) anför:

Riksrevisionen har i sin rapport visat på att statens kontorsförsörjning är ineffektiv och att stora besparingar är möjliga genom bl.a. minskad yta per anställd, mindre centrala lägen och bättre samordning. Den totala kostnaden för kontorslokaler uppskattas till 10–15 miljarder kronor årligen, där omkring en fjärdedel kan sparas genom effektivare användning.

Det är av yttersta vikt att skattepengar används effektivt, och regeringen måste ta rapporterna från Riksrevisionen på stort allvar. Utifrån Riksrevisionens granskning har regeringen skickat en promemoria (Fi2025/02168) på remiss, men väljer trots det att inte pröva flera av de åtgärder som myndigheten föreslagit.

Det är uppenbart att det finns en stor besparingspotential i att tydligare styra användning och anskaffning av kontorslokaler. För oss socialdemokrater är det viktigt att skattepengar används effektivt och vi anser att regeringen borde ta Riksrevisionens kritik på större allvar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:65 Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler.

Följdmotionen

2025/26:3889 av Lorena Delgado Varas och Daniel Riazat (båda -):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att genomföra samtliga rekommendationer i Riksrevisionens rapport och tillkännager detta för regeringen.